

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Humanitaar- ja sotsiaalinete õpetamine põhikoolis õppekava

Sanna-Reesi Hoogand ja Grete Liis Tomson
ÕPETAJATE ARVAMUSED PIKKADE TUNDIDE MÕJUST ÕPPETÖÖLE JA
ÕPILASTELE
Bakalaureusetöö

Juhendaja: kaasprofessor Liina Lepp

Tartu 2025

Kokkuvõte

Õpetajate arvamused pikkade tundide mõjust õppetööle ja õpilastele

Bakalaureusetöö eesmärk oli välja selgitada ühe põhikooli õpetajate arvamused pikkade tundide mõjust õppetööle ja õpilastele. Uuring viidi läbi poolstruktureeritud intervjuude ja kirjalike küsimustike abil ning andmeid analüüsiti kvalitatiivse induktiivse sisuanalüüsi meetodil. Uuringus osales 13 õpetajat. Tulemustest selgus, et õpetajate arvates mõjutavad pikad tunnid õppetööd nii positiivselt kui ka negatiivselt. Üheks positiivseks aspektiks toodi välja suurem ajamaht, et viia läbi kõik tunni osad. Negatiivsena toodi välja suurenenud töökoormus, kuna tunnid peab ümber planeerima. Õpetajate arvates mõjutavad pikad tunnid õpilasi samuti mitmekülgsest. Positiivse mõjutajana, et pikad tunnid vähendavad õpilaste vaimse ja füüsilise koormuse hulka päevas. Negatiivseks aspektiks toodi välja, et tunnist puudumise korral peab õpilane suurema mahu õppematerjale iseseisvalt järele õppima.

Võtmesõnad: õpetajad, arvamused, õppetunni pikkuse muutus, pikk tund

Abstract

Teachers' thoughts on how longer lessons affect teaching and students.

The aim of the bachelor's thesis was to determine teachers' opinions on the effects that longer lessons have on teaching and students. The study was conducted using semi-structured interviews and written questionnaires, and the data was analysed using qualitative inductive content analysis. The results of the research revealed that one of the positive aspects of long lessons, according to teachers, was the greater amount of time to complete all parts of the lesson. Teachers also pointed out that long lessons reduce the amount of mental and physical stress on students per day as an advantage. The negative aspects that were brought out were the increased workload for teachers, as lesson plans needed to be changed and if a student misses a class, they have to study a larger amount of learning material on their own.

Keywords: teachers, opinions, lesson duration change, long lesson

Sisukord

Sissejuhatus.....	4
1. Teoreetiline ülevaade.....	5
1.1. Tundide pikkuse ajalooline taust ja areng.....	5
1.2. Pikkade tundide määratlus ja olemus.....	6
1.3. Pikkade tundide eelised ja puudused.....	7
2. Metoodika.....	8
2.1. Valim.....	8
2.2. Andmekogumine.....	9
2.3. Andmeanalüüs.....	10
3. Tulemused.....	11
3.1. Õpetajate arvamused sellest, kuidas pikad tunnid mõjutavad õppetööd.....	11
3.2. Õpetajate arvamused sellest, kuidas pikad tunnid mõjutavad õpilasi.....	14
4. Arutelu.....	18
Tänuõnad.....	20
Autorsuse kinnitus.....	20
Kasutatud kirjandus.....	22
Lisad	
Lisa 1. Uuritavate taustaandmed	
Lisa 2. Kodeerimise ja kategoriseerimise näited	
Lisa 3. Tulemusi kokkuvõttev tabel	

Sissejuhatus

Eestis on Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse (2010) kohaselt õppetunni arvestuslik pikkus 45 minutit ning kuni kaks õppetundi võivad toimuda järjest ilma pausita. See traditsiooniline 45-minutiline tund on olnud haridussüsteemi standardiks juba pikka aega, kuid mitmetes koolides on võetud kasutusele praktika, kus õppetundide pikkust muudetakse (vt nt Päevakava, *s.a.*; Tundide ajad ja ..., *s.a.*; Õppetöö korraldus, *s.a.*). Näiteks koosnevad Avatud Kooli (2019) II õppeastme õpilaste koolipäevad kuni kolmest 90-minutilisest õppetunnist ning Võru Kesklinna Kooli (2024) õpilaste koolipäev on koostatud 80- ja 40-minutiliste õppetundide alusel. Tundide pikendamise põhjendusena tuuakse välja, et selle kaudu on võimalik õpilastele pakkuda võimalust tunni teemasse rohkem süveneda ja vähendada päevaste tundide arvu, mis omakorda võib vähendada ka õpilaste stressi (Kooli päevakava ..., *s.a.*). Selliseid näiteid on kirjeldatud ka Pedaste (2023) magistritöös, mis uuris haridusuuenduse läbiviimise olulisi lähtekohti ühe Tartu põhikooli näitel. Uuringust selgus, et haridusuuenduse edu sõltub eelkõige juhtkonna rollist muudatuste algatamisel. Samuti rõhutati uurimistöös vajadust kommunikatsiooni järele, et tagada ühine arusaam uuenduste eesmärkidest. Lisaks tõi Pedaste töö välja, et uuenduste elluviimisel on oluliseks osaks varasemad kogemused ja paindlikkus muutuvast kontekstist, et tagada paremad tulemused.

Rahvusvaheliselt on õppetunni pikkuse mõju õppimisele ja õpilaste heaolule uuritud mitmesuguste lähenemisviisidega. Näiteks on Ameerika Ühendriikides läbi viidud uuringud näidanud, et pikemad õppetunnid võivad aidata kaasa põhjalikumale teadmiste omandamisele ja süvendatud aruteludele, mis võivad olla eriti kasulikud reaalinetes, kus teemasse sisseelamine võib võtta kauem kui mõnes muus aines (Alghamdi & Banks-Santilli, 2020; Labak *et al.*, 2021). Samas on aga leitud, et pikemad kui tavapärased 45-minutilised tunnid võivad viia õpilaste tähelepanu hajumiseni ja suurendada väsimust (Cooke, 2024).

Varasematest uuringutest selgub, et õpetajad näevad pikemates tundides võimalust süvenenumaks ja põhjalikumaks õppeks, mis toetab ka diferentseeritud õpetamist. Pikemate tundide formaat annab õpetajatele võimaluse kasutada mitmekesisemaid õpetamismeetodeid, et kohandada õppetöö õpilaste individuaalsetele vajadustele. Samuti on rohkem aega refleksiooniks ja tagasisideks, mis on õppetöö juures oluline, et toetada õpilaste arengut (Gerstein, 2019; Pedaste, 2023). On leitud, et pikemad tunnid võivad aidata õpilastel paremini keskenduda ja saavutada paremaid tulemusi (Pedaste, 2023). Samas puuduvad käesoleva bakalaureusetöö autoritele teadaolevalt uuringud, mis keskenduks just nende koolide õpetajatele, kus ollakse koolitundide piknemisele ülemineku etapis. Seetõttu on oluline välja

selgitada, missugused on õpetajate arvamused pikemate tundide mõjust õpilastele ja õppetööle.

1. Teoreetiline ülevaade

1.1. Tundide pikkuse ajalooline taust ja areng

Õppetundide pikkus on hariduses muutunud ja arenenud vastavalt õpilaste õppimisvõimekusele, õpetajate vajadustele ja ühiskonna arengule. 19. sajandi alguses õpetati aineid ilma kindlate ajapiiranguteta, kuid 19. sajandi lõpus jagati koolipäevad umbes 50-minutilisteks õppetundideks. See uus ajaraamistik aitas struktureerida õppetööd ja suunata õpetajad konkreetsete ainete õpetamisele, kuid samas ei arvestanud see piisavalt õpilaste kognitiivsete vajadustega ega õpetamise mitmekesisusega (Schroth, *s.a.*). Näiteks kehtestati Preisimaal 45-minutiline õppetund, mis leiti olevat optimaalne, et hoida õpilaste tähelepanu ja vältida vaimset väsimust (Kluth, *s.a.*). Baracki (2018) uuring on näidanud, et liiga pikad õppetunnid võivad kurnata õpilasi ja vähendada nende tähelepanu. Tasakaalu leidmine õppe intensiivsuse ja õpilaste kognitiivsete piirangute vahel oli see, mis viis 45-minutilise ajapiirangu laialdase kasutuselevõtuni haridussüsteemides üle kogu Euroopa.

Siiski on teadusuuringud hiljem hakanud kahtlema, kas traditsioonilised 45-minutilised õppetunnid on tänapäeva hariduses ikka kõige sobivamad. Näiteks on Kluth (*s.a.*) välja toonud, et kuigi 45 minutit pakub tasakaalu õpetamise intensiivsuse ja õpilaste heaolu vahel, ei ole see alati piisav süvitsi minevaks õpetamiseks. Flemingu (2018) poolt läbi viidud uuring on näidanud, et pikemad ja paindlikumad õppetunnid võiksid anda õpetajatele rohkem vabadust, et kasutada erinevaid õpetamismeetodeid, viia läbi aktiivsemaid õppetunde ja pöörata rohkem tähelepanu õpilaste individuaalsetele vajadustele. Singh (2024) toob aga välja, et õpilaste tähelepanu tipp on sageli 40–50 minuti vahel, mistõttu 45-minutiline õppetund jääb endiselt optimaalsetesse raamidesse. Siiski pakuvad pikemad õppetunnid rohkem võimalusi, et õpilased saaksid süvitsi minna õpitavatesse teemadesse, töötada projektide kallal ja saada isikupärast tagasisidet (Schroth, *s.a.*). Samuti võimaldavad pikemad õppetunnid arendada loovust ja kasutada tunnis mitmekesisid õpetamismeetodeid, mis võivad kaasa tuua tõhusama õpikogemuse (Fleming, 2018).

Singh (2024) on toonud välja, et tänapäeva õpikogemus peaks olema paindlikum ja arvestama erinevate õpilaste vajadustega, pakkudes rohkem võimalusi süvitsi minevaks õppimiseks, samas kui traditsioonilised tunniplaanid võivad piirata õpetamise kvaliteeti ja õpilaste arengut. 45-minutiline õppetund võib olla lihtsalt üheks sammuks õpikogemuse

optimeerimisel, kuid selle sobivus tänapäeval sõltub suuresti õppe sisu ja õpilaste individuaalsete vajaduste kooskõlastamisest (Singh, 2024).

1.2. Pikkade tundide määratlus ja olemus

Traditsioonilist tunniplaani (Olsen, 2020) defineeritakse kui süsteemi, kus õpilastel on iga päev kuus kuni kaheksa lühemat tundi, mis kestavad tavaliselt 45 minutit. See ajakava on olnud paljudes koolides laialdaselt kasutusel, pakkudes õpilastele võimalust õppida erinevaid aineid iga päev, kuid lühema aja jooksul (Olsen, 2020).

Plokkõpe (inglise keeles *block scheduling*) on alternatiivne meetod, kus õppetunnid on pikemad (üle 60 minuti) ja toimuvad paindlikuma ajakava järgi. Pikemad tunnid võimaldavad õpilastel süveneda õppeainesse, pakkudes rohkem aega teema põhjalikuks käsitlemiseks, praktilisteks tegevusteks ja aruteludeks. Plokkõppe korral ei pea õpilased iga päev läbima mitut lühikest tundi, vaid õppetunnid jagatakse pikemateks osadeks, mille kestus võib ulatuda 90 minutini (Mizhquiri, 2019). Seda formaati on rakendatud näiteks Ameerika Ühendriikides, eesmärgina parandada õpilaste õpet ja kaasatust tunnis. Plokkõppel on mitu erinevat varianti: 4x4 semestriplaani, vahelduvate päevade kava ja hübriidplaani (Morris, 2022).

- 4x4 semestriplaani (inglise keeles *4x4 semester plan*) on õpilastel neli 90-minutilist õppetundi päevas.
- Vahelduvate päevade kava (inglise keeles *alternative-day schedule*) sarnaneb 4x4 plaaniga, kuid tunnid toimuvad üle päeva. Tunni pikkus on vahemikus 80 kuni 120 minutit ning ainetega tegeletakse terve õppeaasta vältel (Morris, 2022).
- Hübriidplaani (inglise keeles *hybrid plan*) ühendab traditsioonilised lühikesed õppetunnid ja pikad plokkõppetunnid. Näiteks võivad põhikursused toimuda plokkõppe formaadis, samas kui teised kursused kestavad terve õppeaasta jooksul. Hübriidplaani pakub paindlikkust ja sobib erinevate õpilaste vajadustega (Morris, 2022).

Plokkõppe süsteemi on rakendatud mitmes riigis, näiteks Ameerika Ühendriikides ja Kanadas, kuid tulemused on olnud vastuolulised. Mizhquiri uuring (2019) leidis, et plokkõppe ei toonud märkimisväärsed parandusi akadeemilistes tulemustes, kuigi see soodustas suuremat kaasatust ja süvitsi õppimist. Holley jt (2017) leidsid samuti, et plokkõppe võib olla kasulik teatud kontekstides ja ainevaldkondades, kuid ei pruugi alati pakkuda ühtseid positiivseid tulemusi kõikidele õpilastele. Plokkõppe edukus sõltub peamiselt kooli kontekstist, õpetajate ettevalmistusest ja tugisüsteemidest. Samas tuuakse välja, et täiendav uurimistöö on vajalik, et paremini mõista selle mõju õppeainetele ja õpilaste arengule (Mizhquiri, 2019).

1.3. Pikkade tundide eelised ja puudused

Pikemate õppetundide, mis kestavad üle 45- minuti, kasutamisel on nii selgeid eeliseid kui ka olulisi väljakutseid. Terada (2018) uuring on soovitanud, et pikema õppetunni jooksul peaks pakkuma piisavalt vaheldust ja aktiivseid pause, et säilitada õpilaste tähelepanu. Varasemad uuringud (Huebner, 2022; Labak *et al.*, 2021; Perryman, 2023) näitavad, et pikemad tunnid võivad pakkuda mitmeid eeliseid, sealhulgas rahulikku koolikeskkonda ja vähem stressi õpilaste jaoks, mis tuleneb sellest, et õppetundide arv on tunduvalt väiksem kui traditsioonilises 45-minutilises ajakavas. Samuti võimaldavad pikemad tunnid süveneda õppeainete sisusse, kasutada mitmekesiseid ja projektipõhiseid õpetamisstrateegiaid ning kohandada õpet vastavalt õpilaste individuaalsetele vajadustele (Huebner, 2022).

Kaya ja Aksu (2016) uuringu tulemused näitasid, et pikemad tunnid soodustavad põhjalikku arutelu ja sügavamat õppimist. Samuti on pikad tunnid kasulikud õpetajatele, sest need annavad rohkem aega õpetamisstrateegiate rakendamiseks, muutes õpilaste jaoks õppetöö mitmekesisemaks ja huvitavamaks (Huebner, 2022; Labak *et al.*, 2021).

Labak jt (2021) toovad aga esile, et plokkõppe tõhusus sõltub suuresti õpilaste vanusest ja õpitava teema keerukusest. Näiteks vanemate õpilaste puhul, nagu 7.–8. klass, on pikemad tunnid efektiivsemad, kuna neil on juba varasemad teadmised ja kogemused, et süveneda keerukamatesse teemadesse. Nooremate õpilaste, näiteks 5.–6. klassi puhul, võib plokkõppe osutada keerulisemaks, sest nende tähelepanuvõime on piiratud ja nad vajavad lühikesi ning sagedasemaid pause uue materjali omandamiseks.

Pikematel tundidel on ka omad puudused. Perrymani (2023) uurimus keskendus plokkõppe mõjudele koorimuusika õpetamisel ning leidis, et kuigi pikemad tunnid võimaldavad läbi viia rohkem praktilisi harjutusi ja toetavad õpilaste autonoomiat, esines sageli ka väsimust ja raskusi tähelepanu säilitamisel, eriti pikema aja jooksul. Lisaks nõuab plokkõppe õpetajatelt suuremat pingutust, et leida tasakaal õpilaste heaolu ja õppekava eesmärkide täitmise vahel.

Traditsiooniliste, 40–50-minutiliste tundide eelis seisneb selles, et lühemad ja sagedasemad tunnid võimaldavad õpetajatel tihedamini õpilastega suhelda, kuna õppetunde on nädalas rohkem, mis aitab paremini märgata õpilaste vajadusi ja võimekust ning toetab aktiivsemat õppetöö dünaamikat. Samas kaasneb sellega oht, et õppimine jääb pinnapealseks, kuna ei pruugi olla piisavalt aega, et keerukamaid teemasid süvitsi käsitleda (Olsen, 2020). Gray (2023) uuring näitab, et õpetaja eelistus tunni pikkuse osas sõltub tihti konkreetsest õpetatavast sisust ja õpilaste vajadustest. Üheks oluliseks väljakutseks traditsiooniliste tundide

puhul on samuti sage õppeainete vahetus, mis võib suurendada õpilaste stressi ja häirida sujuvat õppimist.

Kokkuvõttes on nii traditsioonilistel kui ka pikematel õppetundidel omad kindla eelised ja puudused. Pikad tunnid soodustavad sügavamalt õppimist, mitmekesiseid õppetöö meetodeid ja rahulikumat koolikeskkonda, kuid nõuavad hoolikat planeerimist ja õpetajate oskust õppetööd paindlikult korraldada (Perryman, 2023). Samuti on oluline arvestada õpilaste vanust ja individuaalseid vajadusi, et maksimeerida pikemate tundide potentsiaali (Gray, 2023; Labak *et al.*, 2021). Traditsioonilised tunnid pakuvad tihedamat suhtlust ja kiiremat tagasisidet, kuid nende lühike kestus võib piirata süvitsi mineva õppe võimalusi (Huebner, 2022). Seetõttu peaksid koolid ja õpetajad valima õppetöö ajakava, mis sobib kõige paremini nende konkreetsetele vajadustele. Autoritele teadaolevalt puuduvad Eestis uuringud, mis keskenduksid õpetajate arvamustele pikkade tundide mõjust õppetööle ja õpilastele. Sellest tulenevalt on siinse bakalaureusetöö eesmärk välja selgitada ühe põhikooli õpetajate arvamused pikkade tundide mõjust õppetööle ja õpilastele. Eesmärgist tulenevalt sõnastati järgmised uurimisküsimused:

1. Missugune on õpetajate arvates pikkade tundide mõju õppetööle?
2. Missugune on õpetajate arvates pikkade tundide mõju õpilastele?

2. Metoodika

2.1. Valim

Uuring viidi läbi ühe põhikooli õpetajate seas, kus 2024/2025 õppeaastal muudeti tundide pikkusi ning 40-minutiliste tundide kõrval võeti kasutusele ka 85-minutilised tunnid (edaspidi pikad tunnid). Kooli õpetajate hulgas uuringu läbiviimiseks pöörduiti esmalt koolijuhhi poole, et saada kirjalik nõusolek uuringu läbiviimiseks. Nõusoleku saamisel kaasati õpetajaid mugavusvalimi meetodil, mis on Öunapuu (2014) sõnul sobilik siis, kui osalejaid on lihtne kätte saada.

Õpetajate valimi moodustamise kriteeriumiks oli vähemalt ühe 85-minutilise tunni õpetamine nädalas, et nad saaksid jagada oma arvamusi pikkade tundidega. Intervjuudes osales 13 naissoost õpetajat, kellest neli olid reaalinete õpetajad, kuus humanitaarainete õpetajad ja kolm sotsiaalainete õpetajad. Uuritavate taustaandmed on esitatud lisas 1.

2.2. Andmekogumine

Andmeid koguti poolstruktureeritud intervjuudega (Virkus, 2016), mis võimaldasid saada süvitsi mõistmist osalejate kogemustest ja arvamustest, ning avatud vastustega küsitlusega e-kirja teel. Küsimused koostati uurimuse eesmärgile tuginedes.

Intervjuukavad koosnesid kolmest osast: sissejuhatausest, peamistest teemaküsimustest ja lõpetavast osast. Õpetajatelt küsiti nende arvamust õppetunni pikkuse kohta (nt Mida Te arvate pikkadest tundidest?, Kuidas Teie arvates mõjutavad pikad tunnid õppetööd?) ja kuidas õppetunni pikkus võib nende arvates õpilasi mõjutada (nt Kuidas mõjutavad pikad tunnid Teie arvates õpilasi?). Intervjuude lõpus oli uuritaval võimalik vastata küsimusele “Mida te soovite veel lisada seoses õppetunni pikkuse muutusega?”. Lõpetuseks tänati intervjuus osalejat ja korraldajad lubasid ühele osalejal korrata üle konfidentsiaalsuse lubadusi.

Uuringus osalenud õpetajate e-posti aadressid saime kooli õppealajuhatajalt ning võtsime nendega ühendust e-kirja teel, et kutsuda neid osalema individuaalintervjuus või kirjalikus küsitluses. E-kirjas toodi välja uuringu eesmärgid, intervjuu eetikataavad (nt transkribeerimise käigus asendatakse nimi pseudonüümiga ja tulemused esitatakse pseudonümiseeritult). Uuringu esimeses etapis viidi läbi individuaalintervjuud (Sheppard, 2020), kuna see võimaldas vältida teiste arvamuste mõju ning minna põhjalikumalt detailidesse. Seejärel selgus, et osa õpetajaid olid valmis uuringus osalema vaid kirjalikult vastates. Seetõttu otsustati kasutada täiendava andmekogumismeetodina avatud vastustega küsimustikku, mis võimaldas laiendada osalejate ringi. Avatud küsimustik (Õunapuu, 2014) võimaldab saada põhjalikke vastuseid, millele uuritavad saavad vastata oma sõnadega ilma piiranguteta. Kokku viidi läbi kaheksa individuaalintervjuud ja viis avatud vastustega küsitlust.

Andmekogumise kvaliteedi suurendamiseks viidi esmalt läbi prooviintervjuu, et tagada küsimuste selgus, sobivus ja harjutada intervjuu läbiviimist. Intervjuud viidi läbi silmast-silma ühes füüsilises ruumis või Google Meeti kaudu, sõltuvalt õpetaja soovist. Kaheksast individuaalintervjuust kolm toimusid veebi kaudu ja viis silmast-silma. Lühim intervjuu kestis 20 minutit ja pikim intervjuu 83 minutit. Intervjueeritava nõusolekul intervjuu salvestati. Pilootintervjuu läbiviimise tulemusel muudeti intervjuu kavad põhjalikumaks, lisati intervjuu sissejuhatus ja sõnastati lõpetussõnad ümber. Lisaks koostati kirjaliku küsitluse kava, et võimaldada osalemist ka neile õpetajatele, kellel polnud võimalik individuaalintervjuus osaleda. Küsimused koostati avatud vastuste vormis, et tagada põhjalikumad ja isikupärasemad vastused. Pilootintervjuu andmeid kasutati ka andmeanalüüsis.

Uuringus järgiti rangelt eetikanõudeid (Strömpl, *s.a.*). Kõigilt osalejatelt saadi kirjalikult allkirjastatud teadlik nõusolek. Intervjuud ja kirjalikud küsitlused laeti üles Google Drive kausta ning nimed asendati koheselt pseudonüümidega, et intervjuus osalejate nimesid ei saaks seostada nende vastustega. Intervjuu salvestusi hoiti parooliga kaitstud arvuti kaustas (parool on teada vaid Sanna-Reesi Hoogandile). Intervjuude helisalvestised kustutati 01.05.2025 kuupäevaks. Transkriptsioonid kustutatakse hiljemalt 31.05.2025.

2.3. Andmeanalüüs

Andmete analüüs toimus transkribeeritud intervjuude ja kirjalikult saadud vastuste põhjal. Analüüsimiseks kasutati kvalitatiivset induktiivset sisuanalüüsi, mis viidi läbi QCAmapi (2025) keskkonnas. Kvalitatiivne induktiivne sisuanalüüs aitab Kalmuse jt (2015) sõnul paremini mõista uuritavate mõtteid ja nende tõlgendusi.

Andmete analüüs algas intervjuude transkribeerimisega. Intervjuud transkribeeriti täies mahus Microsoft Wordi rakenduse transkribeerimisfunktsiooniga (Microsoft, 2025). Transkriptsioonides tähistati küsija lühendiga K ja vastaja lühendiga V. Valmis transkriptsioonid ja kirjalikud vastused laaditi üles Google Drive kausta, kus need olid kodeerimiseks kergesti kättesaadavad. Kokku oli sõnalisi andmeid transkribeeritud intervjuudest ja kirjalikest vastustest 93 lehekülge (fondis Times New Roman, fondi suurus 12 p, reavahe 1.5). Kõik vastused anonüümiti enne analüüsi, et tagada osalejate konfidentsiaalsus ja vältida isikuandmete tuvastamist. Andmeanalüüsi kvaliteedi tagamiseks peeti uurijapäevikut, kuhu märgiti vabas vormis oma mõtted antud töö kulgemise kohta, nt jagati päevikus mõtteid selle kohta, millised teemad kerkisid intervjuudes esile.

Järgnevalt analüüsiti andmeid QCAmapi keskkonnas, kasutades kvalitatiivse sisuanalüüsi (Elo, & Kyngäs, 2008) meetodit. Intervjuude transkriptsioonid kodeeriti ja kategoriseeriti, lähtudes uurimisküsimustest. Andmeanalüüsi protsess hõlmas esmalt transkriptsioonide ja kirjalike vastuste lugemist ja esmase kodeerimise läbiviimist, millele järgnes kategooriate loomine ja nende täpsustamine. Näited kodeerimisest ja kategoriseerimisest on esitatud lisa 2.

Andmeanalüüsi kvaliteedi suurendamiseks kasutati kaaskodeerimise meetodit (Campbell *et al.*, 2013). Bakalaureusetöö autorid kodeerisid transkriptsioonid iseseisvalt ning seejärel võrreldi koode, et tagada analüüsi täpsus ja usaldusväärsus. Võrdlemise käigus ilmnisid mõned erinevused kodeerimises, mis olid tingitud erisugustest tõlgendustest või fookuse seadmisest teatud tekstiosadele. Näiteks oli ühe autori koodi fookuses olid õpilased (õpilaste murede ja rõõmudega tegelemine) ja teise autori loodud kood põhines õppetööle

(õpetaja peab tegema valiku õppematerjali käsitlemise ja õpilastega side loomise vahel). Nende lahendamiseks arutati erimeelsused läbi ning vajadusel täpsustati kategooriate definitsioone, et jõuda ühtsete ja selgete kodeerimisreegliteni. Tulemused esitati tulemuste peatükis, ülesehitusega uurimisküsimus koos intervjueeritavate tsitaatidega.

3. Tulemused

3.1 Õpetajate arvamused sellest, kuidas pikad tunnid mõjutavad õppetööd

Uurimisküsimuse “Missugune on õpetajate arvates pikkade tundide mõju õppetööle?” vastusena eristus andmeanalüüsil kaks kategooriat: 1) negatiivsed arvamused seoses mõjuga õppetööle; 2) positiivsed arvamused seoses mõjuga õppetööle.

Negatiivsed arvamused seoses mõjuga õppetööle. Uuritavate sõnul tõid pikad õppetunnid esile mitmeid väljakutseid, eriti kiiremate ja aeglasemate õpilaste vajaduste tasakaalustamisel. Samuti lisisid osad õpetajad, et pikkades tundides jõuavad aeglasemad õpilased oma tööga lõpuni, kuid kiiremate õpilaste jaoks muutub olukord keeruliseks, kuna neile tuleb pidevalt lisategevusi anda. Ühe õpetaja sõnul ei ole lõputult uute lisatööde pakkumine reaalne ning võib kaasa tuua õpilaste huvi languse või kõrvaliste tegevustega tegelemise, mis ei ole otseselt seotud tunni teemaga. Uuringus osalejate hulgas oli õpetajaid, kes tõid välja, et pikad tunnid vajavad uut lähenemist ja suuremat planeerimist, et teha tunnid vaheldusrikkamaks ja anda aega süvenemiseks.

Mõni õpilane on nagu ekstra kiire, siis mul on lisatöö välja mõeldud, aga tal oleks nagu veel vaja neid lisatöid võibolla kaks isegi. No ja siis nad hakkavad kauplema, et kas nad võivad telefonis olla või ma ei tea mingit, mingi teise tunni teemat õppida. Aga noh, nad ikkagi ütlevad, et ma vaatan seda telefonist ja siis kipub seda pettust tekkima sinna. Et noh tegelt nad lihtsalt mängivad või midagi. (Komeet)

Samuti selgus osade õpetajate vastustest, et nad tunnevad, et neil puuduvad erinevate õpitempodega õpilaste toetamiseks piisavad teadmised ja vajalikud materjalid, mis mõjutab negatiivselt pikkade tundide õppetööd. Põhjenduseks toodi, et kui kiiremad õpilased lõpetavad oma ülesanded varem ja õpetajal ei ole neile uusi ülesandeid pakkuda, jääb osa tunniajast nende jaoks kasutuks. Samas, aeglasema tempoga õpilaste puhul võib kiire tempo tekitada olulisi lünki nende teadmistes. Uuringus osalenud õpetajate sõnul võib kiire tempo ja ühes pikas tunnis korraga käsitlev suurem aine maht muutuda aeglasema tempoga õpilaste jaoks keeruliseks, mistõttu võivad neil jääda olulised teemad arusaamatuks või tekitada teadmistes lünki.

See on üks asi on ju, kas ta arvestab sellega, et klassis on need “ralliaju” tüüpi õppijad ja “matkaaju” tüüpi õppijad. Ehk siis need rallitajad, kellel see lühimälu on

väga noh ühikuid mahub natuke rohkem, kiirelt saavad nagu oma info kätte, kohe oskavad vastata või siis need matkajad, kes seal niiviisi kulgevad ja tunni lõpuks saavad aru, et nad ei olnudki loodusõpetuses, vaid inimeseõpetuses, sest nad olid lihtsalt oma rada pidi kulgevad, kui palju õpetaja nagu sellega arvestab. (Pralinee)

Uuringus osalejate sõnul toovad pikad õppetunnid kaasa mitmeid väljakutseid, mis on seotud nii õpetajate hoiakute kui ka käitumisega. Näiteks selgitas üks matemaatikaõpetaja, et tema isiklikult ei suudaks 85 minutit järjest intensiivselt keskenduda matemaatika õppimisele, mistõttu ta ei pea realistlikuks põhikooliõpilastelt seda nõuda. Tema hinnangul on pikad tunnid kurnavad nii õpilastele kui ka õpetajatele. Samuti mainis ka üks ajalooõpetaja, kuidas tema ei pea võimalikuks seda, et põhikooli õpilased teevad 85 minutit järjest aktiivselt tööd tunnis kaasa.

Noh ajaloos ka osades klassides, kui me oleme ikka nelikümmend minutit aktiivset tööd teinud, siis eeldada, et ta veel nelikümmend minutit seda sama ainet täpselt sama intensiivsusega omandab siis seda ei juhtu (Mõmmi).

Samuti toodi välja, et osad õpetajad ei pööra pikkades tundides tähelepanu liikumispausidele, mis uuringus osalenud õpetajate sõnul mõjutab pikkade tundide tõhusust. Üks uuringus osalenud õpetaja rõhutas, et liikumis- või puhkepausid on äärmiselt olulised selleks, et õpilased saaksid oma keskendumisvõime taastada ja tunnis edasise materjaliga efektiivsemalt kaasa töötada. Pauside puudumine võib kaasa tuua olukorra, kus õpilased väsivad ja ei suuda uut infot omandada. Lisaks mainiti, et õpilaste taluvuse piir saabub sageli umbes viiekümne minuti juures, mis võib muuta pika tunni lõpu ebaefektiivseks.

Mis puutub pikkadesse tundidesse, siis mina neid ei poolda. Ma olen sellistes tundides olnud ja kuskil umbes 50 minuti pärast on õpilaste taluvuse piir käes. (Kaseke)

Uuringus osalejate sõnul võivad pikad õppetunnid avaldada negatiivset mõju õpilaste ja õpetajate vahelistele suhetele, muutes selle pealiskaudsemaks ja vähem isiklikuks, mis omakorda mõjutab õppetööd. See on eriti probleemne õppeainete korral, mis toimuvad harvemini. Üks õpetaja tõi intervjuus välja, et pikemate tundide korral väheneks tema kontakt õpilastega, kuna tema tund toimub praegu kord nädalas, kuid uue süsteemi alusel toimuks see üle nädala. See tooks kaasa olukorra, kus õpetaja näeks oma õpilasi veelgi harvemini, mis teeks keeruliseks nende nimede ja individuaalsete vajaduste meeldejätmise ning vajaliku sideme loomise õpilaste ja õpetaja vahel. Lisaks mainiti, et see probleem võib olla eriti tõsine, kui õpilane puudub mõnest tunnist, mis vähendab veelgi tema ja õpetaja vahelist suhtlust. Uuringus osalenud õpetajad selgitasid, et side õpilaste ja õpetaja vahel on oluline positiivse õhkkonna loomiseks, kuna see motiveerib õpilasi tunnis tähelepanelikult kuulama ja kaasa töötama ning see omakorda muudab õpetaja töö tunnis lihtsamaks.

Sa näed neid ühel korral nädalas ja kui noh, juhuslikult esmaspäeviti puudub ka, siis võibki olla, et jõuludeks näed teda, väga väheseid kordi oled näinud. Võibolla ka see läheb, siis lõpuks nagu seal kaduma, et selline õpilase ja õpetaja vahelise sideme loomine. Noh, see muutubki kuidagi pinnapealsemaks. (Draakon)

Positiivsed arvamused seoses mõjuga õppetööle. Uuritavate sõnul pakuvad pikad õppetunnid õpetajatele võimalust tõsta õppetöö kvaliteeti, võimaldades teemadesse süvitsi sisenemist ja tunnistruktuuri läbimõeldumat planeerimist. Mitmed õpetajad tõid intervjuudes esile, et pikad tunnid tekitavad võimaluse teha õppeained põhjalikumaks, keskendudes rohkem tunni teemade erinevatele aspektidele. Pikem tundide aeg võimaldab õpetajatel anda õpilastele sisukamat tagasisidet ning läbida kõik tunni osad, sealhulgas teha sisukaid kokkuvõtteid, mis aitavad õpilastel omandatud teadmised paremini kinnistada. Samuti tõi üks õpetaja välja, et pikema tunni ajal on võimalik jagada õppetöö eri etappideks, minnes süvitsi teema erinevate aspektide analüüsimisse. See võimaldab õpilastel paremini mõista läbitud teemat ja viia teadmised praktilisse konteksti. Uuringus osalenute arvates võimaldavad pikemad tunnid pakkuda sisukat ja järjepidevat õpet, mis toetab nii süvenemist kui ka tõhusamat õppimist.

Samas see aitab ju keskenduda. Ma tõenäoliselt planeeriks sihukest, toon jälle oma selle loodusõpetuse tunni näitena, siis ma keskenduksin seal, siis ju võtaksin ühe teema, läheksin sellega niiöelda süvitsi, lahkaks ühelt poolt, teiselt poolt ja kolmandalt poolt. Mul on see tunni algus, mul on see tunni lõpp. (Draakon)

Üks kunstiõpetaja jagas oma arvamust, tõdedes, et temale väga meeldivad pikad tunnid, kuna need võimaldavad läbi viia rohkem loovaid projekte ja praktilisi tegevusi. Ta mainis, et tänu pikkadele tundidele saab ta tegeleda erinevate ülesannete ja projektidega põhjalikumalt, mis tõstab õppetöö kvaliteeti. Kunstitunnis omavad aeg ja põhjalikkus olulist tähtsust, mistõttu on pikad tunnid nende spetsiifikaga hästi kooskõlas.

Samuti lisas üks matemaatikaõpetaja, kes tõi küll intervjuus välja, et üldjuhul ta ei poolda oma erialal pikki tunde, leiab ta, et loodusõpetuse puhul, mida ta aeg-ajalt asendab, võiksid pikad tunnid olla efektiivsemad. Tema sõnul sobivad loodusteaduste valdkonda pikad tunnid paremini, kuna see võimaldab läbi viia praktilisi katseid ja eksperimente, mis aitavad õpilastel paremini mõista aine sisu. Lisaks mainiti, et keeletundides aitavad pikad tunnid luua ühtse keeleteskkonna, kus õpilased saavad pikemalt viibida, mis toetab nende õppimist positiivselt ja võimaldab saavutada paremaid tulemusi. Üks inglise keele õpetaja tõi välja, et tema arvates pikad keeletunnid looksid suurepärase võimaluse õpilaste keeleoskuse arendamiseks.

Usun, et pikad tunnid võivad keeleõppele olla suurepärased. Õpilane saab rohkem olla keelekeskkonnas ja see on ainult positiivne. (Iiris)

Uuritavate sõnul tekitavad pikad õppetunnid võimaluse suuremate ja põhjalikumate projektide läbiviimiseks. Mitmed õpetajad rõhutasid, et pikem tunnistruktuur toetab erinevaid praktilisi tegevusi, mis muidu ajapuuduse tõttu sageli pooleli jääksid. Kunstiõpetaja tõi välja, et traditsioonilise tunni jooksul ei ole võimalik teha õppekäike, nagu näiteks tänavakunsti retki linnas või muuseumikülastusi. Pikad tunnid annavad selleks vajaliku aja ning võimaldavad efektiivsemalt ellu viia kogemusi andvat õppetööd. Loodusainete õpetaja viitas katsete ja praktiliste ülesannete võimalustele pikkades tundides. Ta selgitas, et loodusteaduslike eksperimentide läbiviimiseks on hädavajalik pikem ajavahemik, mis hõlmaks hüpoteesi sõnastamist, katsete tegemist, tulemuste kirjeldamist ja ka töökoha korrastamist pärast katset.

Katsete tegemine on kindlasti eelis loodusõpetuses. Seal peaks olema aega, et nii ma teen kõigepealt mingi sellise hüpoteesi, siis ma teen mingisugused katsed, siis ma kirjeldan, mis juhtus ja lõpuks peab selle läbu ära koristama, see peab ka seal tunniaja sees olema. (Pralinee)

Samuti lisati, et pikem ajaperiood tunnis võimaldab õpetajatel võtta aega õpilaste rõõmude ja muredega tegelemiseks, mis aitab tugevdada suhtlust ning parandada klassi sisekliimat. Üks õpetaja rõhutas, et pikemate tundide raames saab luua tihedamaid suhteid õpilastega, mis omakorda toetab tunnitööd ja õppetöö tõhusust. Ta mainis, et tähtis on tunnis leida hetk, et suhelda õpilastega, kuna see loob parema aluse edasiseks õppeprotsessiks.

Ma mõtlen, et ma ise jah, võibolla kasutaksin seda aega, siis nendeks asjadeks rohkem, et hoida seda sidet klassiga ja luua seda sidet, et iga õpilane tunneks, et teda märgatakse. (Draakon)

Uuritavate sõnul võivad pikad koolitunnid oluliselt parandada ka õppeprotsessi tõhusust, kuna need pakuvad õpilastele rohkem aega eelnevate teadmiste aktiveerimiseks ja uute teemade kinnistamiseks. Õpetajad rõhutasid intervjuudes, et pikkade tundide puhul on võimalik luua seoseid eelnevalt õpitu ja uute teemade vahel, mis aitab õpilastel materjali paremini mõista ja omandada.

Aktiveerid varasemad teadmised, jõuad anda seda uut asja, jõuad lasta neil ka kinnistada seda. (Pralinee)

3.2. Õpetajate arvamused sellest, kuidas pikad tunnid mõjutavad õpilasi

Uurimisküsimuse “Missugune on õpetajate arvates pikkade tundide mõju õpilastele?” vastusena eristus andmeanalüüsil kaks kategooriat: 1) negatiivsed arvamused seoses mõjuga õpilastele, 2) positiivsed arvamused seoses mõjuga õpilastele.

Negatiivsed arvamused seoses mõjuga õpilastele. Uuritavate sõnul võivad pikad õppetunnid tekitada õpilastes teadmiste kinnistamise puudulikkust. Näiteks matemaatikaainetes, kus pidev tegelemine õpitava materjaliga on uuringus osalenud matemaatikaõpetaja sõnul äärmiselt oluline, võib harvemate tundide korral jääda õpilastel puudu vajalikust järjepidevusest. Uuringus osalenud õpetajate sõnul eeldatakse pikkade tundide korral ühes tunnis kahe teema käsitlemist, mis sobib kiiremate õpilaste puhul, kuid aeglasema õpitempoga õpilastele osutub see keeruliseks. Seetõttu võib nendel õpilastel, kes vajavad rohkem aega teemade omandamiseks, tekkida olulised raskused järjepidevuse ja süvenemisega.

Algselt plaan oli see, et me teeme igas tunnis ikkagi kahe tunni teema materjale. Nii nagu ainekava algselt ette nägi, siis väga kiirelt said aru, et nii ei toimi see, et nüüd tahavad lapsed ka, et seda teemat käsitletakse rohkem süvitsi, et neil jäävad osad teemad vahele tänu sellele. (Mõmmi)

Samuti rõhutasid õpetajad, et pikad õppetunnid võivad avaldada õpilaste heaolule ja akadeemilisele edenemisele negatiivselt. Üks õpetajate poolt esile toodud probleemidest oli see, et puudumise korral peab õpilane rohkem iseseisvalt järele õppima, sest pikkades tundides käsitletakse suuremat hulka materjali kui 45-minutilises tunnis. Samuti mainiti, et pikkade tundide korral toimuvad tunnid harvemini, mistõttu on õpetajad sunnitud määrama rohkem koduseid ülesandeid ning sellest tulenevalt suureneb õpilastel koormus iseseisvale õppimisele.

Arvamus on see, et ma ei jõua oma asjadega mäele. Kõnekeeles öeldes. Ehk siis tegelikult aja planeerimine on väga keeruline ja selge on see, et ma ei läbi seda sama materjali, mis ma olen siiani läbinud. Ehk siis ma peaksin panustama rohkem kodustele töödele, aga see ei ole minu eesmärk, et lapsi koduste töödega koormata. Aga see tähendab seda, et mu materjal ei saa läbi võetud nii nagu vaja (Barbariss).

Uuritavate sõnul väsitavad pikad ja intensiivsemad tunnid õpilasi, mistõttu ei ole nad võimelised vajalikku informatsiooni pädevalt omandama. Õpetajad tõid intervjuudes välja, et õpilased hakkavad isegi traditsiooniliste tundide lõpu osas nihelema, mis näitab nende keskendumisvõime langust. Selgitati, et pikkade tundide korral muutub teine tunnipool sageli ebaefektiivseks, kuna õpilaste aju ei ole võimeline nii pikalt informatsiooni omandama. Uuringus osalenud õpetajate kogemused näitavad, et põhikooliõpilased ei suuda intensiivsele tunnitööle pikalt keskenduda. Õpetajad tõid näiteid, kuidas pärast 40-minutilist aktiivselt materjalidega tegelemist väheneb õpilaste võime edasist materjali omandada. Uuritavate hulgas oli neid, kelle hinnangul on kooli eeldus, et pikkade tundide puhul õpilased suudavad kogu tunni perioodi jooksul intensiivselt ainega tegeleda ebareaalne, mille tagajärg võib olla õppeprotsessi efektiivsuse langus. Tunnid, mis nõuavad rohkem keskendumist ja pingutust,

tõstavad õpetajate sõnul väsimuse taset veelgi. Mitmed uuringus osalejad väljendasid, et lühemad ja mitmekülgsemad tunnid aitavad õpiprotsessi efektiivsemaks muuta ja parandavad õpilaste üldist võimet teadmisi omandada. Samuti toodi esile, et isegi täiskasvanutel oleks keeruline 85 minutit järjest tegeleda intensiivse tööga, rääkimata põhikooliõpilastest.

Keskendumult tööd teha kaheksakümmend viis minutit järjest. Iga täiskasvanud inimene ei suuda seda teha. Me vajame seda mingisugust vaheldust sinna. Ma ei kujuta seda ette, ma päris ausalt, ma tegelikult ei kujuta seda ette. (Draakon)

Uuritavate sõnul võivad nooremad õpilased kogeda pikkades tundides märkimisväärseid raskusi keskendumisega, mis omakorda mõjutab nende vaimset heaolu ja õpiedukust. Seetõttu on õpetajad välja toonud, et pikkades tundides on liikumispausid vajalikud, kuna 85 minutit järjest istuda on põhikooliõpilastele füüsiliselt ja vaimselt koormav. Siiski viidati ka sellele, et liikumispausid ei pruugi alati õppimist toetada. Olukordades, kus pausid ei ole seotud õpitavaga võib osadel õpilastel muutuda keeruliseks edasine tunnile keskendumine.

Mõnda tegelikult just ka takistab, et mõni õpilane on öelnud, et ta ei suuda, nagu natuke raske on uuesti nagu jälle ennast käima tõmmata. (Komeet)

Positiivsed arvamused seoses mõjuga õpilastele. Uuritavate sõnul võib pikkadel koolitundidel olla ka positiivne mõju õpilastele. Üks olulisemaid eeliseid, millele õpetajad oma intervjuudes viitasid on see, et pikkade tundide korral on õpilastel vaja kaasa võtta vähem õppematerjale, mis muudab koolikotid kergemaks ning vähendab füüsilist koormust. Pikkade tundide eeliseks on ka väiksem koduste tööde maht, kuna näiteks kaheksa tunni asemel on neli tundi päevas. Pikad tunnid annavad võimaluse liikumispausideks, mida mõned uuringus osalenud õpetajaid hindab positiivselt. Leiti, et pauside kaudu saavad õpilased taastada tähelepanu ja parandada keskendumisvõimet, mis aitab kaasa tõhusamale õppimisprotsessile. Õpetajad on märganud, et pausid toetavad keerulisemate ainete, näiteks matemaatika, omandamist. Samuti rõhutati, et pikkade tundide korral ei toimu nii tihti erinevate õppeainete vahetust, mis võimaldab õpilastel paremini keskenduda ja süveneda ühele ainele korraga. Uuritavate hinnangul toetab selline struktuur läbimõeldumat õppimist ning vähendab õpilaste päeva killustatust.

Kompaktses, läbimõeldum tund õpilase jaoks ka kindlasti, eksju, päeva mõttes vähem killustatud. Tema saab ju samamoodi süveneda rohkem mingisse teemasse. (Draakon)

Uuritavate sõnul on pikad tunnid kasulikud erinevate õpitempodega õpilastele. Kui traditsiooniliste tundide puhul võib aeglasematel õpilastel jääda töö pooleli, siis pikkade õppetundide korral on neil võimalik ülesanded lõpetada omas tempos. See aitab tagada, et kõik õpilased saavad vajaliku osa õppematerjalist omandatud ja ei tunne end kiirustatuna.

Pikkade tundide formaat võimaldab õpetajatel kohandada tempot vastavalt õpilaste individuaalsetele vajadustele, mis omakorda vähendab õpilaste stressitaset. Lisaks tõid õpetajad välja, et pikad tunnid aitavad vältida tunni katkendlikkust, võimaldades õppeprotsessi lõpule viimist ühe tunni jooksul, mis tagab järjepidevuse ja õppetöö sujuvuse.

Minu jaoks tundub praegune koolipäev hästi killustatud nii õpetajale endale kui ka õpilastele. Et nad peavad ümber lülituma näiteks kaheksa aine vahel ja, ja see teeb nagu kuidagi keerulisemaks selle ja endal ka tundus lihtsam kuidagi tegeleda päeva jooksul võib-olla kolme klassiga versus kaheksaga (Oravake).

Uuritavate sõnul võivad pikad koolitunnid toetada koostööd ja suhtlemist õppetöös, pakkudes rohkem võimalusi rühmatöödeks ja aruteludeks. Õpetajate hinnangul on see oluline, sest rühmatööd ja vestlused aitavad õpilastel aktiivsemalt tunnist osa võtta ning tõstavad nende osalust ja vastutust. Lisaks võimaldab arutelu õpilastel omandatud teadmisi sügavamalt mõista ja kinnistada. Selline lähenemine suurendab õpilaste kaasatust, sest nad ei kuula ainult õpetaja monoloogi, vaid osalevad aktiivselt õppetöös. Samuti lisisid õpetajad, et pikad tunnid sobivad eriti hästi teemadele, mis nõuavad põhjalikku käsitlemist ja arutelu. Pika tunni formaat loob vajaliku aja, et õpilased saaksid tegeleda ka keerulisemate ülesannetega, nagu näiteks rühmatööd, katsete tegemine või materjalide analüüsimine, milleks traditsioonilistes tundides sageli aega ei jätku.

Paaristundides me oleme teinud küll nii, et me ei alusta otsast peale nagu igat tundi ja me saame nagu kahe tunni peale selle kokku võtta, et osades ainetes ta sobib väga hästi. No 9. klass, ideaalne, ajalugu anda kaks tundi järjest, teha väike paus, arutelusid, vestlusi. Kõik see toimub väga hästi. (Mõmmi)

Kokkuvõtlikult selgus, et pikad koolitunnid mõjutavad õppetööd ja õpilasi nii positiivselt kui ka negatiivselt. Positiivse poole pealt pakuvad pikad koolitunnid võimalust süvenemiseks, strukturemaks ja sisukamaks õppimiseks ning teemade põhjalikumaks käsitlemiseks. Pikad tunnid toetavad loovust ja praktiliste projektide läbiviimist, eriti kunsti- ja loodusainetes, pakkudes aega rühmatöödeks, diskussioonideks ja teadmiste kinnistamiseks. Samuti aitavad pikad tunnid õpilastel rahulikult oma tempos õppida, vähendades stressi ja luues kaasavama õpikeskkonna. Lisaks vähendavad pikad tunnid uuringus osalenud õpetajate sõnul füüsilist ja akadeemilist koormust ning soodustavad pauside kaudu keskendumise taastamist. Negatiivse poole pealt toodi välja, et pikad tunnid on väsitavad nii õpetajatele kui ka õpilastele, eriti intensiivsete õppeainete puhul. Uuringus osalejad tõid välja, et õpetajad peavad leidma tasakaalu kiiremate ja aeglasemate õpilaste vajaduste vahel, mis võib osutuda keeruliseks ning vajalike ressursside puudumine võib mõjutada õppeprotsessi kvaliteeti. Lisaks võivad pikad ja intensiivsed tunnid tekitada õpilastes väsimust ning

keskendumisraskusi, mis muudab teise poole tunnist sageli ebaefektiivseks. Pikkade tundide puhul on õpetajate sõnul keeruline leida tasakaalu süvenemise ja pauside vahel, kuna pausid võivad mõnel juhul segada õppimist, samas kui nende puudumine võib põhjustada ülekoormust. Tulemusi kokkuvõttev tabel on esitatud lisas 3.

4. Arutelu

Bakalaureusetöö eesmärk on välja selgitada ühe põhikooli õpetajate arvamused pikkade tundide mõjust õppetööle ja õpilastele. Uurimisküsimuse “Missugune on õpetajate arvates pikkade tundide mõju õppetööle?” vastuste tulemustest ilmnas, et pikkade tundide mõju oli mitmetahuline. Õpetajate arvates on pikkade tundide positiivne mõju õppetööle see, et see soodustab praktilisi õppe võimalusi ning negatiivseks küljeks leiti, et see suurendab õpetajate töökoormust. Uurimisküsimuse “Missugune on õpetajate arvates pikkade tundide mõju õpilastele?” vastuste tulemustest ilmnas, et pikkade tundide mõju võib olla nii positiivne kui ka negatiivne. Õpetajate arvates on pikkade tundide positiivne mõju õpilastele see, et see aitab õpilastel süveneda õppeainesse ning negatiivseks küljeks leiti, et pikad tunnid suurendavad õpetajate töökoormust.

Pikkade tundide eelisteks peeti süvenemist ja teadmiste kinnistamist, mis on kooskõlas teooria osas Flemingu (2018) ja Morrise (2022) kirjeldatud tulemustega. Käesolevas uuringus märkisid õpetajad, et pikem tund võimaldab käsitleda keerulisi teemasid põhjalikumalt ning viia läbi praktilisi harjutusi ja katseid, mis aitavad õpilastel paremini õpitavat mõista. Eriti kasulikuks peeti tunde sotsiaalainetes ja loodusteaduste ainetes, kus on vaja rohkem aega ülesannete lõpuleviimiseks. Tulemusi analüüsid selgus, et pikad tunnid on olulise tähtsusega ainete puhul, mis nõuavad praktiliste oskuste arendamist ja detailidesse süvenemist. Sellise struktuuri efektiivsus sõltub enamasti tunni vaheldusrikkuse ja läbimõeldud planeerimise kvaliteedist. Sarnaselt on Terada (2018) ja Huebner (2022) rõhutanud oma uuringutes, et pausid ja tundide mitmekesisus aitab toetada õpilaste huvi ja keskendumist tunni vältel, mis omakorda toetab teadmiste sügavamalt omandamist. Seega on pikkade tundide efektiivsuse tagamiseks oluline, et õpetajad rakendaksid läbimõeldud ja mitmekesiseid strateegiaid, mis arvestavad õpilaste erinevaid õppimisstiile ning -tempot.

Kuigi pikad koolitunnid pakuvad mitmeid eeliseid, on nende tõhusus seotud õpetajate võimega luua tasakaalustatud, kaasav ja toetav õpikeskkond. Selline lähenemine aitaks ära kasutada pikemate tundide potentsiaali vähendades võimalikke negatiivseid mõjusid nii õppetööle kui ka õpilastele. Autorite hinnangul pakuvad pikad õppetunnid õpetajatele rohkem

võimalusi luua mitmekesisem ja kaasavam õpikeskkond, mis võtaks arvesse õpilaste individuaalseid vajadusi ning toetaks õppimist. Selleks, et pikad tunnid oleksid kasulikud, tuleks kasutada hästi läbimõeldud õpetamisstrateegiaid ning võimaldada tundide vahelisi pause, mis aitaks vältida õpilaste väsimist ja tõstaks nende õpivõimet. Sarnaselt leidis ka Perryman (2023) oma uuringus, et oluline on arvestada õpilaste vajadusega pauside ja puhkuste järele, et säiliks õpivõime pikemate tundide ajal.

Negatiivse aspektina tõid õpetajad välja, et pikkade tundide korral õpilased väsivad ja nende keskendumisvõime langeb. Kluth (*s.a.*) ja Huebner (2022) leidsid samuti, et pikemad tunnid muutuvad ebaefektiivseks, kui need ei sisalda piisavalt pause või mitmekesisid tegevusi, mis aitaksid õpilastel keskenduda. Samuti mainiti käesolevas uuringus, et nooremate õpilaste jaoks on pikad tunnid eriti kurnavad, kuna nad vajavad sagedasi pause ja vaheldust. Autorite hinnangul vajaks edasist uurimist, millisel määral sobiks pikad tunnid erinevatele vanusegruppidele ja õppeainetele. Liikumispauside ja aktiivõppe sobitamine pikematesse tundidesse võib samuti aidata vähendada negatiivset mõju õpilaste heaolule, sellele viitab ka uuring Flemingilt (2018), kes rõhutab, et mitmekülgsed õppemeetodid aitavad parandada õpilaste keskendumisvõimet ja vähendada stressi.

Õpetajate arvates toovad pikad tunnid esile mitmeid väljakutseid, sealhulgas suurema töökoormuse ja vajaduse planeerida õppematerjali erinevate õpitempodega õpilastele. Samuti mainiti, et pikem tunniformaat vähendab õpetajate kontakti õpilastega, kuna tunnid toimuvad harvemini. Schroth (*s.a.*) viitas oma uuringus samuti, et harvem kontakt muudab õpilaste ja õpetaja vahelise side pinnapealsemaks, mis võib mõjutada õppimise kvaliteeti. Antud uurimistöö uuringus osalenute arvamused on Scrothi (*s.a.*) uuringu tulemustega kooskõlas.

Käesoleva uuringu tulemused viitavad, et pikemate tundide läbiviimine eeldab õpetajatelt paindlikkust ja tõhusamat ajakasutust, mis nõuab täiendavaid ressursse ja tuge. Autorite hinnangul näitavad tulemused, et õpetajad tajuvad pikemate koolitundide positiivseid ja negatiivseid mõjusid vastuolulisena. Positiivsete aspektidena toodi esile süvenemise võimalus, põhjalikumad arutelud ning praktiliste projektide elluviimine, mis toetavad õpilaste teadmiste kinnistamist. Samas nimetati negatiivsete aspektidena keskendumisvõime langust, raskust leida tasakaal erinevate õpilaste individuaalsete vajaduste vahel ning õpetajate ja õpilaste väsimust. Kaya ja Aksu (2016) leidsid oma uuringus, et sellised mitmekülgsed hinnangud viitavad sellele, et pikemate tundide mõju sõltub oluliselt nende planeerimise kvaliteedist ja vaheldusrikkuse tagamisest. Sellele lisandub vajadus uurida põhjalikumalt tingimusi, mille korral pikemad tunnid saavutavad maksimaalse tõhususe.

Töö piirangutena võib välja tuua, et uuring ei süvenenud piisavalt individuaalsete ainete vajadustesse ega pikemate tundide pikaajalisse mõjusse. Lisaks olid õpetajate kogemused pikkade tundidega õpetamisel piiratud, mis võis mõjutada nende arvamusi seoses pikkade tundidega. Andmeanalüüsi osas oli võimalik kaaluda ka deduktiivset lähenemist, tuginedes varasemate rahvusvaheliste uuringute tulemustele, kuid valiti siiski induktiivne lähenemine, et olla avatud võimalikele uutele mustritele ja järeldustele. Edasistes uuringutes tuleks keskenduda laiemale valimile, et analüüsida erinevate tunnistruktuuride mõju suuremale hulgale õpilastele ja õpetajatele. Edasistes uuringutes tuleks keskenduda laiemale valimile, et analüüsida erinevate tunnistruktuuride mõju suuremale hulgale õpilastele ja õpetajatele.

Töö praktilise väärtuse osas pakub uuring autorite hinnangul väärtuslikku teavet nii õpetajatele kui ka koolijuhtidele, aidates kujundada paindlikumaid ja kaasavamaid tundide struktuure. Tulemusi saab kasutada nt õpetajate koolitusprogrammide täiustamises. Teadmiste kogumine, kuidas õppetunni pikkuse muutus mõjutab õpilasi ja õpetajaid ning nende põhjuste ja tagajärgede parem mõistmine võimaldab mitte ainult hinnata õppetunni pikkuse muutuse võimalikke eeliseid ja puudusi, vaid toetab ka õppekorralduse planeerimist, mis vastaks õpetajate ja õpilaste tegelikele vajadustele. Tulemused pakuvad ka arutlusmaterjali koolidele, kes kaaluvad tavapärase tundide säilitamist või tunnipikkuse muutmist.

Edasistes uuringutes oleks võimalik analüüsida, kuidas pikad tunnid mõjutavad erinevas vanuses õpilasi, samuti milline on nende mõju õpetajate töökoormusele ja rahulolule. Lisaks võiks uurida, millised toetavad meetmed oleksid õpetajatele vajalikud, et pikemad koolitunnid saaksid olema tulemuslikumad. Täiendav uurimistöö aitaks paremini mõista, millistel tingimustel on pikemad tunnid kõige efektiivsemad ja sealhulgas ka õpilase-õpetaja suhet parimal viisil toetavad.

Tänu sõnad

Töö autorid tänavad kõiki uuringus osalejaid sisukate intervjuude ja kirjalike vastuste eest. Autorid tänavad juhendajat Liina Leppa, kes aitas takistustest olenemata hoida tööd kursil. Lisaks tänavad autorid teineteist vastastikuse toe ja koostöö eest.

Autorsuse kinnitus

Kinnitame, et oleme koostanud käesoleva lõputöö iseseisvalt, ning oleme toonud välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Mõlemad autorid tegid koostööd ja panustasid kõikidesse bakalaureusetöö osadesse. Osad jagati omavahel, kirjutatu loeti üle ja vajadusel korrigeeriti vastastikku. Sanna-Reesi võttis ühendust õpetajate ja kooli juhtkonnaga ning viis läbi intervjuud, samal ajal kui Grete Liis tegeles saadud andmete transkribeerimise, korrastamise ja analüüsimisega.

Sanna-Reesi Hoogand /allkirjastatud digitaalselt/

Grete Liis Tomson /allkirjastatud digitaalselt/

15.05.2025

Kasutatud kirjandus

- Alghamdi, J. M., & Banks-Santilli, L. (2020). *The Impact of Block Scheduling on Students Learning and Achievement*. [action research, Boston University] SJR Publishing.
<https://sjr-publishing.com/wp-content/uploads/2019/03/The-Impact-of-Block-Scheduling-on-Students-Learning-and-Achievement.pdf>
- Avatud Kooli kodukord. (2019).
https://avatudkool.ee/wp-content/uploads/2019/11/Avatud-Kooli-kodukord_-25.10.2019_KEHTIV.pdf
- Barack, L. (2018). *Has the bell rung on the 45-minute class period?*
<https://www.k12dive.com/news/has-the-bell-rung-on-the-45-minute-class-period/515932/>
- Campbell, J. L., Quincy, C., Osserman, J., & Pedersen, O. K. (2013). *Coding In-depth Semistructured Interviews: Problems of Unitization and Intercoder Reliability and Agreement*.
<https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=e695b560a831515bf68d75493619ecc40a27e883>
- Cooke, H. (2024). *Around the Block: Evaluating School Schedules*.
<https://today.uconn.edu/2024/01/around-the-block-evaluating-school-schedules/#1>
- Singh, M. (2024). *The benefits of 45-Minute High School Course Periods*.
<https://web.archive.org/web/20240331053801/https://edtechmarwarisingh.com/the-benefits-of-45-minute-high-school-course-periods/#expand>
- Elo, S., & Kyngäs, H. (2008). The qualitative content analysis process. *Journal of Advanced Nursing*, 62(1), 107-115.
- Fleming, L. (2018). *OPINION: How 45-minute class periods stall learning*.
https://hechingerreport.org/opinion-45-minute-class-periods-stall-learning/?utm_source=chatgpt.com
- Gerstein, S. (2019). *The Costs and Benefits of Longer Classes in Shorter Terms*. [Master Teacher Program, United States Military Academy]. Amazon.
https://s3.amazonaws.com/usma-media/inline-images/centers_research/center_for_teching_excellence/PDFs/mtp_project_papers/2019_papers/Gerstein_19.pdf
- Gray, I. (2023). *Study of Middle School Teachers' Perceptions of traditional and block scheduling*. [dissertation, Mississippi College]. ProQuest.
<https://www.proquest.com/docview/2973864088?parentSessionId=eLIsULJ2McAKrFIJ>

KIHtLvaxF7EKqE5eEzV3E%2FS2jIw%3D&sourcetype=Dissertations%20&%20Theses

- Holley, D., & Park, S. (2017). Lessons Learned Around The Block: An Analysis of Research on The Impact of Block Scheduling on Science Teaching and Learning. M. Shelley, & M. Pehlivan (Eds.), *Education Research Highlights in Mathematics, Science and Technology* (pp. 132–138). ISERES Publishing.
- Huebner, H. (2022). *Benefits and Barriers of Block Scheduling*. [master's thesis, Dordt University]. Dordt Digital Collections.
https://digitalcollections.dordt.edu/med_theses/159/
- Kalmus, V., Masso, A., & Linno, M. (2015). *Kvalitatiivne sisuanalüüs*.
<https://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys/>
- Kaya, S., & Aksu, M. (2016). The advantages and disadvantages of block scheduling as perceived by middle school students. *Journal of Educational and Instructional Studies in the World*, 6(1), 50-59.
- Kluth, R. (s.a.). *Why Are School Lessons in Germany 45 Minutes Long?*
<https://www.dhm.de/blog/2018/08/15/stories-why-are-school-lessons-in-germany-45-minutes-long/>
- Kooli Päevakava ja tunniplaan*. (s.a.) <https://www.liikumakutsuvkool.ee/paevakava/>
- Labak, I., Sertić Perić, M., & Radanović, I. (2021). The Effect of Block Class Scheduling on the Achievements of Primary School Students in Nature and Biology Classes. *Education Sciences*, 11(9), 550. <https://doi.org/10.3390/educsci11090550>
- Microsoft. (2025). *Oma salvestiste transkribeerimine*.
<https://support.microsoft.com/et-ee/office/oma-salvestiste-transkribeerimine-7fc2efec-245e-45f0-b053-2a97531ecf57>
- Morris, R., C. (2022). Block Scheduling and Its Gift of Time: a Comprehensive Review. *Educational Planning*, 29(2), 61-77. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1356890.pdf>
- Mizhquiri, L., (2019). *White Paper: The Effects of Block Scheduling and Traditional Achievement*. <https://digitalcommons.dartmouth.edu/educ17whitepapers/1>
- Olsen, K. (2020). *Effects of Block Scheduling vs Traditional Period Scheduling on the Academic Achievement of Middle School Students*. [master's thesis, California State University]. CSUMB Digital Commons.
https://digitalcommons.csumb.edu/caps_thes_all/869/
- Pedaste, K. (2023). *Haridusuuenduse läbiviimise olulised lähtekohad ühe tartu põhikooli näitel* [magistritöö, Tartu Ülikool]. DSpace.

<https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/6858f2a2-7d7b-45e6-9ed4-662b56cf4f16/content>

Perryman, H., A. (2023). *Choral Educators' Perspectives on Block Scheduling in Middle Schools*. [doctoral thesis, Liberty University]. Liberty University Digital Commons.

<https://digitalcommons.liberty.edu/doctoral/5163/>

Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus (2010). *Riigi Teataja I 2010, 6, 9*.

<https://www.riigiteataja.ee/akt/13332410>

Päevakava. (s.a.) <https://tfk.tartu.ee/oppetoo/paevakava/>

Qualitative Content Analysis. (2025). <https://qualitative-content-analysis.org/en/home/>

Schroth, G. (s.a.) *Scheduling*.

<https://education.stateuniversity.com/pages/2385/Scheduling.html?utm>

Sheppard, V. (2020). Strengths and Weaknesses of Qualitative Interviews. In V. Sheppard, *Research Methods for the Social Sciences: An Introduction* (pp. 268–274). BCCampus.

Strömpl, J. (s.a.) *Eetika*. <https://sisu.ut.ee/kvalitatiivne/eetika/>

Terada, Y. (2018). *Research-Tested Benefits of Breaks*.

<https://www.edutopia.org/article/research-tested-benefits-breaks>

Tundide ajad ja tunniplaan. (s.a.) <https://tartuerakool.ee/tundide-ajad-ja-tunniplaan/>

Virkus, S. (2016). *Intervjuu, vaatlus ja sisuanalüüs*.

https://www.tlu.ee/~sirvir/Intervjuu_vaatlus_ja_sisuanals/index.html

Võru Kesklinna Kooli kodukord. (2024).

https://vkk.edu.ee/content/dokumendid-blanketid/vkk_kodukord.pdf

Õppetöö korraldus (s.a.) <https://www.karlova.tartu.ee/oppetoo/oppetoo-korraldus/>

Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*.

<http://hdl.handle.net/10062/36419>

Lisad

Lisa 1. Uuritavate taustaandmed

Uuritav	Õppeaine suund	Kirjalik või individuaalintervjuu	Sugu
Barbariss	Humanitaarained	Individuaalintervjuu	Naine
Draakon	Sotsiaalained	Individuaalintervjuu	Naine
Iiris	Humanitaarained	Kirjalik intervjuu	Naine
Kaseke	Humanitaarained	Kirjalik intervjuu	Naine
Komeet	Sotsiaalained	Individuaalintervjuu	Naine
Lily	Sotsiaalained	Kirjalik intervjuu	Naine
Maiuspala	Reaalained	Individuaalintervjuu	Naine
Mõmmi	Reaalained	Individuaalintervjuu	Naine
Oravake	Humanitaarained	Individuaalintervjuu	Naine
Pilveke	Reaalained	Individuaalintervjuu	Naine
Pralinee	Reaalained	Individuaalintervjuu	Naine
Teekonna	Humanitaarained	Kirjalik intervjuu	Naine
Tõmmu	Humanitaarained	Kirjalik intervjuu	Naine

Lisa 2. Kodeerimise ja kategoriseerimise näited

Kodeerimise näide

Andmeanalüüs uurimisküsimusele “Missugune on õpetajate arvates pikkade tundide mõju õpilastele?” vastuse leidmiseks.

Transkriptsioon	Kood
V: Meil on 80 minutilised, mis tähendab seda, et tegelt me oleme kaotanud igast tunnist 5 minutit. Paaristunnina me oleme võitnud küll selle, et me ei pea otsast peale nagu alustama igat tundi ja me saame nagu 2 tunni peale selle kokku võtta, et osades ainetes ta sobib väga hästi. No 9. klass ideaalne, ajalugu anda 2 tundi järjest teha väike paus tõesti arutlused, vestlused. Kõik see toimub väga hästi. Proovi 7. klass, teismelised, kes ei taha üldse istuda kohal isegi tund aega on neile raske, ajalugu veel noh...aineliselt see on keeruline.	Pikkades tundides on rohkem aega vestlusteks ja aruteludeks Pikkades tundides võivad õpilased ära väsida

Koodidest kategooriate loomine

Analüüs küsimusele “Missugune on õpetajate arvates pikkade tundide mõju õppetööle?” vastuse leidmiseks.

Koodid	Kategooriad
Kiiremad õpilased vajavad mitmeid lisatöid pikemate tundide puhul	Negatiivsed arvamused seoses mõjuga õppetööle
Õpetajad ei pruugi teha liikumispause	
Mõned õpetajad ei ole valmis toetama erinevate õpitempodega õpilasi	
Õpilaste ja õpetaja vaheline side muutub pinnapealsemaks	
Erinevate õpitempodega õpilased saavad tunnis oma töö tehtud	Positiivsed arvamused seoses mõjuga õpilastele
Koolikott on kergem ja koduseid töid on vähem	
Aega aktiveerida eelnevaid teadmisi ning kinnistada uusi teadmisi	
Päev on kompaktsem, mis aitab keskenduda ainetele rohkem	
Rohkem aega vestlusteks ja aruteludeks	

Lisa 3. Tulemusi kokkuvõttev tabel

Kategooria	Positiivsed arvamused	Negatiivsed arvamused
Õpetajate arvamused pikkade tundide mõjust õppetööle	<p>Võimaldab süvenemist ja põhjalikku teemade käsitlemist.</p> <p>Soodustab loovust ja praktilisi projekte, eriti kunsti- ja loodusainetes.</p> <p>Toetab rühmatööd, diskussioone ja teadmiste kinnistamist.</p> <p>Pakub aega sisukamate kokkuvõtete tegemiseks ja tagasiside andmiseks.</p>	<p>Suurem planeerimisvajadus ja uued lähenemised õpetajatele.</p> <p>Keeruline tasakaalustada kiiremate ja aeglasemate õpilaste vajadusi.</p> <p>Ressursside puudumine võib mõjutada kaasatust ja huvi.</p> <p>Intensiivsed tunnid väsitavad nii õpetajaid kui ka õpilasi.</p>
Õpetajate arvamused pikkade tundide mõjust õpilastele	<p>Vähendab füüsilist ja akadeemilist koormust.</p> <p>Aitab erineva õpitempoga õpilastel omas rütmis õppida.</p> <p>Pausid soodustavad keskendumise taastamist.</p> <p>Loovad kaasavama ja paindlikuma õppimiskeskonna.</p>	<p>Võib põhjustada väsimust ja keskendumisraskusi, eriti nooremate õpilaste seas.</p> <p>Puudumiste korral raskendab suurema materjali mahu iseseisvat järeltöötamist.</p> <p>Pikad ja katkestusteta tunnid võivad põhjustada ülekoormust.</p> <p>Pauside ebaefektiivne kasutamine võib segada keskendumist ja õppetöösse naasmist.</p>

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Meie, Sanna-Reesi Hoogand ja Grete Liis Tomson,

1. Anname Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) meie loodud teos “Õpetajate arvamused pikkade tundide mõjust õppetööle ja õpilastele”, mille juhendaja on Liina Lepp, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada Tartu Ülikooli digitaalarhiivi kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;
2. Anname Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autoritele viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;
3. Oleme teadlikud, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autoritele;
4. Kinnitame, et lihtlitsentsi andmisega ei riku me teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Sanna-Reesi Hoogand, Grete Liis Tomson

15.05.2025